

GIÁ TRỊ VÀ SỨC SỐNG BỀN VỮNG CỦA CHỦ NGHĨA MÁC - LÊNIN

THÀNH TỰU 60 NĂM NGHIÊN CỨU CHỦ NGHĨA MÁC Ở TRUNG QUỐC VÀ TRIỂN VỌNG PHÁT TRIỂN^(*)

TRÌNH AN PHÚ^()**

HỒ LẠC MINH^(*)**

Trên cơ sở định nghĩa lại chủ nghĩa Mác, trong bài này, các tác giả đã trình bày một cách khái quát về những thành tựu mà giới nghiên cứu lý luận Trung Quốc đã đạt được trong việc nghiên cứu chủ nghĩa Mác trên bốn phương diện: nghiên cứu những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác; nghiên cứu lịch sử phát triển của chủ nghĩa Mác; nghiên cứu việc Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác và nghiên cứu chủ nghĩa Mác trên thế giới. Trong bài viết này, các tác giả còn đưa ra một số nhận định về triển vọng và tương lai phát triển của việc nghiên cứu chủ nghĩa Mác tại Trung Quốc.

Chủ nghĩa Mác là một hệ thống lý luận do C.Mác, Ph.Ăngghen sáng lập và những người kế tục không ngừng phát triển (giới định từ góc độ chủ thể sáng lập chủ nghĩa Mác); là tư tưởng lý luận và hệ thống khoa học về những quy luật chung nhất của tự nhiên, xã hội và tư duy (giới định từ nội hàm khoa học của chủ nghĩa Mác); là tư tưởng chỉ đạo và hệ thống khoa học về giai cấp công nhân và chính đảng của nó trong đấu tranh cách mạng, xây dựng chủ nghĩa xã hội và sự quá độ lên xã hội cộng sản chủ nghĩa (giới định từ vai trò xã hội của chủ nghĩa Mác); là tư tưởng xã hội và hệ thống khoa học về lý tưởng và những giá trị trọng yếu của con người (giới định từ góc độ quan niệm giá trị).

Nhìn lại và tổng kết một cách khoa học những thành tựu phát triển của việc nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác 60 năm trở lại đây, phân tích triển vọng của sự phát triển việc nghiên cứu lý luận chủ

nghĩa Mác trong tương lai có một ý nghĩa vô cùng quan trọng đối với việc thúc đẩy sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc và chủ nghĩa xã hội thế giới vĩ đại.

1. Thành tựu chủ yếu của 60 năm nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc

60 năm qua, những nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác mới ở Trung Quốc đã trải qua những bước phát triển đầy phức tạp. Dựa vào sự khác biệt về chủ đề nghiên cứu, định hướng nghiên cứu, phương thức nghiên cứu và diện mạo tổng thể nghiên cứu, nhìn chung, quá trình này có thể phân làm hai thời kỳ trước và sau cải

(*) Tham luận tại Hội thảo khoa học Trung – Việt: “So sánh sự sáng tạo lý luận chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc và Việt Nam” (Bắc Kinh, ngày 19 và 20 tháng 10 năm 2009).

(**) Giáo sư, Đại biểu Quốc hội, Viện trưởng Viện Nghiên cứu chủ nghĩa Mác, Viện Khoa học xã hội Trung Quốc.

(***) Giáo sư, Trưởng phòng Nguyên lý, Viện Nghiên cứu chủ nghĩa Mác, Viện Khoa học xã hội Trung Quốc.

cách mở cửa, với bốn giai đoạn nghiên cứu chủ nghĩa Mác.

Từ năm 1949 tới năm 1965 là giai đoạn đặt nền móng bước đầu. Từ năm 1966 đến năm 1978 là giai đoạn củng cố và ngừng trệ. Từ 1978 – 1992 là giai đoạn phát triển phục hưng. Từ năm 1993 tới nay là giai đoạn sáng tạo mới trong nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác.

60 năm đó, nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác đã đi qua một chặng đường không bình thường và cũng đã đạt được những thành tựu không tầm thường, góp phần phát huy mạnh mẽ vai trò nhận thức thế giới, truyền bá văn minh, sáng tạo lý luận, phục vụ nhân quần, phục vụ xã hội, làm nên những đóng góp to lớn cho sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc. Dưới đây là những thành tựu lý luận chủ yếu trên bốn phương diện.

1. Nghiên cứu những tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác

Sau khi nước Cộng hòa nhân dân Trung Hoa mới được thành lập, việc biên dịch, xuất bản, tuyên truyền, giới thiệu, nghiên cứu văn bản, so sánh và giải thích các tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác, v.v. đều có những bước tiến đáng kể, thể hiện một xu thế phát triển tốt đẹp. Từ năm 1953, khi Cục Biên dịch Trung ương được thành lập tới năm 2005 khi Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác thuộc Học viện Khoa học xã hội Trung Quốc ra đời, lực lượng nghiên cứu tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác đã không ngừng tăng lên; từ việc giới thiệu, học tập những giải thích của Liên Xô với tác phẩm kinh điển chủ nghĩa Mác tới việc tự biên dịch giải thích văn bản và văn bản gốc các tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác đã làm cho phương pháp nghiên cứu tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác ngày càng khoa học hơn; từ lối nghiên cứu

khép kín chuyển sang phong cách tự chủ khoáng đạt đã làm cho tính quốc tế và tính cởi mở của tầm nhìn nghiên cứu tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác không ngừng được tăng cường; từ việc tuyên truyền, giới thiệu một cách thô thiển tới việc tìm hiểu văn bản và liên hệ thực tế một cách có hệ thống đã làm cho tính học thuật và tính hiện thực trong những thành quả nghiên cứu tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác không ngừng được nâng cao.

2. Nghiên cứu những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác

Sự kết hợp những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác với thực tiễn cụ thể của Trung Quốc là nguyên tắc chỉ đạo căn bản cho công cuộc cách mạng, xây dựng và cải cách ở Trung Quốc. Nghiên cứu những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác luôn là lĩnh vực trọng yếu của nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác. Từ khi thành lập nước, do chịu ảnh hưởng của giới nghiên cứu lý luận Xôviết, việc nghiên cứu những nguyên lý cơ bản chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc luôn được tiến hành một cách riêng biệt dựa trên ba bộ phận cấu thành chủ nghĩa Mác là triết học, kinh tế chính trị học và chủ nghĩa xã hội khoa học. Các học giả Trung Quốc đã tiến hành nghiên cứu một cách sâu rộng đối với những vấn đề lý luận cơ bản xoay quanh ba bộ phận cấu thành chủ nghĩa Mác này và do vậy, luôn có được những thành quả lý luận có sức ảnh hưởng lớn, như *chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử, những nguyên lý của chủ nghĩa duy vật biện chứng, những nguyên lý của chủ nghĩa duy vật lịch sử, sách giáo khoa kinh tế chính trị, kinh tế chính trị học (bộ phận chủ nghĩa tư bản), khái luận về chủ nghĩa xã hội khoa học, những nguyên lý của chủ nghĩa xã hội khoa học, chủ nghĩa xã hội khoa học v.v..*

Từ cải cách mở cửa tới nay, đặc biệt từ năm 1985, sau khi Ủy ban Giáo dục Quốc gia đề xuất việc giảng dạy môn “Những nguyên lý của chủ nghĩa Mác” ở các trường cao đẳng, về tổng thể, việc nghiên cứu những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác ngày càng sôi nổi. Bước sang thế kỷ XXI, cùng với việc nghiên cứu những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác, thực hiện công cuộc dựng xây đất nước và với việc chính thức thành lập khoa học chuyên ngành về những nguyên lý của chủ nghĩa Mác, những nghiên cứu có hệ thống về các nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác mới ngày càng phong phú. Các học giả Trung Quốc đã tập trung vào những vấn đề lớn, như “thế nào là những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác; nhìn nhận như thế nào về những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác”; đồng thời, tiến hành bàn luận sâu về các vấn đề lý luận, như đặc điểm, nội dung, tính thứ bậc của những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác và nguyên tắc chủ đạo cho việc nhìn nhận những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác. Không chỉ thế, các học giả Trung Quốc còn nghiên cứu một cách có hệ thống về các nguyên lý cấu thành chủ nghĩa Mác, như nguyên lý vật chất quyết định ý thức; nguyên lý tồn tại xã hội quyết định ý thức xã hội; nguyên lý về mối liên hệ phổ biến và về sự phát triển vĩnh viễn của thế giới khách quan; nguyên lý về quy luật diễn tiến và phát triển của các hình thái kinh tế - xã hội từ cấp thấp tới cấp cao; học thuyết giá trị thặng dư; nguyên lý về mâu thuẫn cơ bản và mâu thuẫn chủ yếu của chủ nghĩa tư bản; giả thuyết và những nguyên lý cơ bản trong kinh tế chính trị mácxít hiện đại, nguyên lý về tính tất yếu lịch sử của chủ nghĩa xã hội và sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân; nguyên lý về đấu tranh giai cấp và cách mạng vô sản; học

thuyết về nhà nước và chuyên chính vô sản; vai trò của quần chúng nhân dân với tư cách người sáng tạo lịch sử; chiến lược và sách lược của giai cấp vô sản; về chính đảng vô sản và việc xây dựng chính đảng của giai cấp vô sản; về đặc trưng bản chất của chủ nghĩa xã hội khoa học, về sự phát triển toàn diện con người trong chủ nghĩa cộng sản, v.v.. Với việc nghiên cứu một cách có hệ thống lý luận chủ nghĩa Mác được cấu thành từ những nguyên lý này, trong những năm qua, các học giả Trung Quốc đã đạt được một số thành quả lý luận có ảnh hưởng lớn, như cuốn “*Khái luận về những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác*”, v.v..

3. Nghiên cứu lịch sử phát triển chủ nghĩa Mác

Sau khi nước Cộng hòa nhân dân Trung Hoa được thành lập, việc nghiên cứu lịch sử phát triển chủ nghĩa Mác cũng đã được tiến hành một cách tương đối riêng rẽ trên ba bộ phận cấu thành chủ nghĩa Mác là triết học, kinh tế chính trị học và chủ nghĩa xã hội khoa học. Để nghiên cứu một cách chỉnh thể lịch sử quá trình thai nghén, hình thành và phát triển chủ nghĩa Mác, trong những năm 80 của thế kỷ XX, Hội nghị quy hoạch Triết học và Khoa học Xã hội toàn quốc đã coi việc nghiên cứu và biên soạn lịch sử phát triển chủ nghĩa Mác là hạng mục nghiên cứu khoa học trọng điểm của quốc gia; đồng thời, thúc đẩy việc nghiên cứu lịch sử phát triển chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc. Việc làm này đã thu được nhiều thành tựu nghiên cứu quan trọng. Chẳng hạn như, Viện Nghiên cứu lịch sử phát triển chủ nghĩa Mác thuộc Đại học Nhân dân Bắc Kinh đã biên soạn được các cuốn: *Lịch sử tư tưởng Mác - Ăngghen*, *Lịch sử tư tưởng Lênin* và *Lịch sử phát triển chủ nghĩa Mác* (gồm 4 tập). Ngoài một loạt các tác phẩm mang tính thông sử, Trung

Quốc còn xuất bản những tác phẩm nghiên cứu mang tính chất chuyên sâu về lịch sử, như *Lịch sử triết học Mác* (gồm 8 tập), *Lịch sử kinh tế chính trị học mácxít* (gồm 5 tập), *30 năm đổi mới việc Trung Quốc hóa lý luận chủ nghĩa Mác*, v.v.. Ngoài ra, những thành tựu nghiên cứu về lịch sử phát triển chủ nghĩa Mác của một số học giả nước ngoài cũng đã được dịch và xuất bản bằng tiếng Trung.

Cùng với việc nghiên cứu và phát triển chủ nghĩa Mác, việc biên soạn các cuốn giáo trình có liên quan tới lịch sử phát triển chủ nghĩa Mác cũng lần lượt được triển khai. Giới nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc đã tiến hành những nghiên cứu chuyên sâu về các vấn đề quan trọng, như đối tượng nghiên cứu, sự phân kỳ lịch sử phát triển chủ nghĩa Mác, v.v. để làm rõ những giai đoạn phát triển, xu thế phát triển và các quy luật cơ bản của chủ nghĩa Mác.

4. Nghiên cứu việc Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác

Từ khi thành lập đến nay, Đảng Cộng sản Trung Quốc đã xác định chủ nghĩa Mác là tư tưởng chỉ đạo, luôn kiên trì việc kết hợp những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác với thực tiễn cụ thể của Trung Quốc, sáng tạo nên hai thành tựu lý luận lớn trong hệ thống lý luận xã hội chủ nghĩa mang đặc sắc Trung Quốc là tư tưởng Mao Trạch Đông và những tư tưởng chiến lược trọng yếu, trong đó bao gồm cả lý luận Đặng Tiểu Bình, tư tưởng “ba đại diện” tới quan điểm phát triển khoa học, v.v.. Không chỉ thế, từ tháng 10 năm 1938, trong *Bàn về giai đoạn mới*, sau khi Mao Trạch Đông lần đầu tiên đưa ra nhiệm vụ Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác, vấn đề này lại khơi dậy sự quan tâm rộng rãi của các học giả mácxít Trung Quốc; từ cải cách mở cửa tới nay, đặc biệt là sau khi tiến vào thế kỷ XXI, giới học

giả mácxít Trung Quốc lại xoay quanh những vấn đề cơ bản, như tính tất yếu lịch sử của việc thực hiện Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác, điều kiện cho sự thực hiện Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác và những nguyên tắc, những yêu cầu bắt buộc phải kiên trì Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác, tiến trình lịch sử và quy luật cơ bản của việc Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác, kinh nghiệm lịch sử cơ bản cho việc Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác, v.v.. Cùng với hai thành tựu lý luận lớn trong việc Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác, giới học giả mácxít Trung Quốc đã tiến hành nghiên cứu chuyên sâu và giành được những thành quả lớn lao không chỉ đóng góp cho sự hình thành và phát triển hai thành tựu lý luận trong việc Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác, mà còn thúc đẩy chủ nghĩa Mác hóa đối với nền khoa học xã hội Trung Quốc.

5. Nghiên cứu chủ nghĩa Mác trên thế giới

Việc nghiên cứu chủ nghĩa Mác trên thế giới của các học giả mácxít Trung Quốc được bắt đầu từ thập niên 60 của thế kỷ XX nhằm chống lại chủ nghĩa xét lại, khi mà một loạt các tác phẩm của Satre, Marleau Ponty, Ernst Bloch được xuất bản lưu hành nội bộ. Cuối những năm 70 - đầu những năm 80, công việc này đã chính thức trở thành một lĩnh vực nghiên cứu trong nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác. Sau năm 2005, cùng với sự ra đời bộ môn khoa học “nghiên cứu chủ nghĩa Mác trên thế giới”, công việc nghiên cứu này càng được triển khai rộng rãi, những chủ trương lý luận của các Đảng Cộng sản ở các nước trên thế giới, cũng như các tư tưởng tả khuynh hay tư tưởng hữu khuynh đều trở thành đối tượng nghiên cứu.

30 năm trở lại đây, việc nghiên cứu chủ nghĩa Mác trên thế giới đã chuyển trọng tâm từ việc tìm hiểu “chủ nghĩa Mác

phương Tây” và “chủ nghĩa Mác mới” sang mô hình nghiên cứu khoa học về “chủ nghĩa Mác trên thế giới”; từ chỗ nghiên cứu rời rạc và lấy tư tưởng triết học làm chủ đạo sang lĩnh vực nghiên cứu có hệ thống và liên ngành nhiều khoa học; từ chỗ chủ yếu là tìm hiểu quan điểm của các học giả trong giới nghiên cứu lý luận về chủ nghĩa Mác ở nước ngoài mở rộng tới cả giới nghiên cứu lý luận về chủ nghĩa Mác trong các Đảng Cộng sản trên thế giới, tạo nên một cục diện nghiên cứu hoàn toàn mới mẻ. Trong khoảng thời gian này, chúng ta đã biên dịch và xuất bản được một khối lượng lớn các công trình nghiên cứu tiêu biểu về chủ nghĩa Mác trên thế giới. Không chỉ thế, giới nghiên cứu lý luận Trung Quốc còn cho ra đời hàng loạt chuyên khảo và công trình nghiên cứu về chủ nghĩa Mác trên thế giới, như *Nghiên cứu lý luận về chủ nghĩa Mác ở phương Tây*, *Các trường phái triết học của chủ nghĩa Mác ở nước ngoài*, *Những luận điểm căn bản của “Chủ nghĩa Mác mới”*, *Đảng Cộng sản ở các nước tư bản chủ nghĩa đương đại*, v.v.. Ngoài ra, các lĩnh vực chính trị học, lịch sử, văn học nghệ thuật của chủ nghĩa Mác cũng gặt hái được nhiều thành tựu nghiên cứu phong phú.

2. Triển vọng và tương lai phát triển của việc nghiên cứu lý luận về chủ nghĩa Mác

1. *Tiếp tục tăng cường nghiên cứu, biên dịch và xuất bản các tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác; luận giải và nhìn nhận một cách khoa học về chủ nghĩa Mác*

Tăng cường biên dịch, xuất bản và nghiên cứu các tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác là đòi hỏi tất yếu của việc kiên trì và phát triển chủ nghĩa Mác. Cùng với việc bộ *Toàn tập C.Mác và Ph.Ăng ghen* (bản tiếng Trung) được tái bản lần 2, bộ *Tuyển tập C.Mác và Ph.Ăng ghen* (10 tập) và *Tuyển tập V.I.Lênin* (5 tập) đã

lần lượt ra đời. Cùng với đó, một số bản dịch các tác phẩm kinh điển mới được phát hiện cũng đã được xuất bản. Với việc làm này, việc nghiên cứu các tác phẩm kinh điển và những quan điểm cơ bản của các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác – Lênin chắc chắn sẽ có những bước tiến lớn; phương pháp nghiên cứu và con đường nghiên cứu với tư cách nền tảng cho việc nghiên cứu các tác phẩm kinh điển và các quan điểm cơ bản của chủ nghĩa Mác cũng sẽ chắc chắn nhận được sự quan tâm rộng rãi của các học giả; việc nghiên cứu văn bản các tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác, so sánh văn bản cùng với việc nghiên cứu so sánh các tác gia kinh điển của chủ nghĩa Mác cũng sẽ tiếp tục được làm sâu sắc hơn và nâng cao thêm nhằm tạo ra một “khoa học mácxít” mang đặc sắc Trung Quốc, khí khái Trung Quốc và phong cách Trung Quốc hay “khoa học về chủ nghĩa Mác” với tư cách môn khoa học mới về lý luận chủ nghĩa Mác.

Việc nghiên cứu các tác phẩm kinh điển và quan điểm cơ bản của chủ nghĩa Mác là cơ sở để lý giải và nhìn nhận một cách khoa học về chủ nghĩa Mác. Xoay quanh những vấn đề trọng yếu, như “thế nào là chủ nghĩa Mác”, “làm thế nào để nhìn nhận đúng đắn chủ nghĩa Mác”, các nhà lý luận chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc đã có những tìm tòi đầy nhiệt huyết, bền bỉ và cũng đã giành được những thành tựu to lớn. Tuy nhiên, cần phải nhận thấy rằng, việc làm thế nào để đem quan điểm phát triển vào việc nhận thức chủ nghĩa Mác; làm thế nào để từ cách nhìn nhận toàn cục lý giải chủ nghĩa Mác, làm sáng tỏ một cách khoa học thuộc tính bản chất, lịch sử phát triển, quy luật sáng tạo của chủ nghĩa Mác; làm rõ đâu là những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác mà chúng ta cần phải kiên trì dài lâu, đâu là những phán đoán lý luận cần kết hợp với

thực tiễn mới để phát triển phong phú hơn, đầu là cách lý giải kiểu giáo điều đối với chủ nghĩa Mác mà chúng ta cần phải bác bỏ, đầu là những quan điểm sai lầm núp dưới danh nghĩa chủ nghĩa Mác mà chúng ta cần phải làm rõ – đó vẫn là phương hướng mà chúng ta cần nỗ lực hơn nữa trong việc nghiên cứu các tác phẩm kinh điển của chủ nghĩa Mác trong suốt giai đoạn từ nay về sau.

2. Tổng kết một cách khoa học quy luật phát triển của việc nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác, không ngừng thúc đẩy tiến trình Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác

Kiên trì việc kết hợp những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác với thực tiễn cụ thể của Trung Quốc và tình hình thế giới là bí quyết cho sự thành công trong sự nghiệp cách mạng và xây dựng Trung Quốc. Đó cũng chính là kinh nghiệm quý báu của 60 năm nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc. Làm phong phú việc nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác, không ngừng thúc đẩy việc Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác luôn đòi hỏi chúng ta phải tiếp tục kiên trì nguyên tắc kết hợp giữa những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác với thực tiễn cụ thể của Trung Quốc, xử lý đúng đắn mối quan hệ giữa “Mác học”, “Tây học” và “Quốc học”, giữ vững vai trò chỉ đạo của chủ nghĩa Mác, tích cực tiếp thu, học hỏi những thành quả hữu ích của triết học, khoa học xã hội phương Tây và những tinh hoa trong truyền thống văn hóa Trung Quốc, tăng cường nghiên cứu các vấn đề biến đổi muôn màu muôn vẻ của thế giới, đặc biệt là các vấn đề của chủ nghĩa tư bản đương đại, tổng kết một cách khoa học lịch trình vĩ đại và kinh nghiệm lịch sử của 60 năm kể từ khi nước Trung Quốc mới được thành lập, đặc biệt là trong 30 năm cải cách mở cửa, nắm vững một cách chính xác các loại vấn đề của thực tiễn xã hội

chủ nghĩa mang màu sắc Trung Quốc, thực hiện sự tổng hợp đổi mới cho nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác, thúc đẩy nghiên cứu hệ thống lý luận của chủ nghĩa Mác để ngày càng giành được những bước tiến lớn hơn nữa.

Nói tóm lại, cần xác lập nguyên tắc học thuật là “Mác học là thể, Tây học là dụng, Quốc học là gốc, tình hình thế giới là gương, tình hình trong nước là điểm tựa, tiếp tục đổi mới sáng tạo”(1). Đồng thời, thông qua việc tổng kết lịch sử phát triển 160 năm của chủ nghĩa Mác, tìm ra quy luật diễn biến của phương pháp nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác, tự giác đổi mới phương thức tư duy và mô thức nghiên cứu cho việc nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác; tìm ra quy luật xây dựng của khoa học lý luận chủ nghĩa Mác, bố trí hợp lý danh mục khoa học, biên giới khoa học, kết cấu khoa học, tác dụng khoa học và hệ thống khoa học; tìm ra quy luật trưởng thành của đội ngũ và nhân tài nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác, nỗ lực gây dựng nên một lớp những nhà lý luận chủ nghĩa Mác, những thủ lĩnh khoa học và những nhân tài cốt cán, có năng lực, am hiểu lịch sử phát triển chủ nghĩa Mác(2); tìm ra quy luật và cơ chế xuất bản những tác phẩm học thuật tinh túy về chủ nghĩa Mác, không ngừng nâng cao trình độ học vấn và tầm tư tưởng của việc nghiên cứu chủ nghĩa Mác, cung cấp một điểm tựa lý luận cho việc tiếp tục thúc đẩy tiến trình lịch sử Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác. Đây cũng là một định hướng chủ đạo của việc nghiên cứu lý luận và phát triển khoa học của chủ nghĩa Mác.

(1) Trình Ân Phú, Hà Can Cường. *Bàn về nguyên tắc khoa học thúc đẩy hiện đại hóa kinh tế học Trung Quốc – Phân tích chủ yếu về mối quan hệ giữa “Mác học”, “Tây học” và “Quốc học”*. Nghiên cứu chủ nghĩa Mác, số 4, 2009.

(2) *Trung Quốc học và Tây học* – ND.

3. *Không ngừng mở rộng phạm vi và chiều sâu nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác, nỗ lực thực thi sự kết hợp hữu cơ giữa nghiên cứu khoa học, xây dựng chính sách và tuyên truyền lý luận*

Chủ nghĩa Mác là một hệ thống khoa học không ngừng phát triển, chứ không phải là một học thuyết cứng nhắc. Với tư cách một hệ thống khoa học mở, chủ nghĩa Mác chỉ có trong phát triển sáng tạo mới có thể triển khai sức sống học thuật một cách mãnh liệt. Do vậy, các học giả chủ nghĩa Mác đương đại cần phải kết hợp những thay đổi mới nhất của chủ nghĩa tư bản thế giới và chủ nghĩa xã hội để không ngừng đổi mới sự nghiên cứu khoa học về chủ nghĩa Mác. Thế giới hiện thời đang nảy sinh những thay đổi đầy kịch tính và sâu sắc, nghiên cứu khoa học về chủ nghĩa Mác phải đối diện với một loạt vấn đề và thách thức mới. Chẳng hạn như, cần phải nhìn nhận như thế nào về những trắc trở và sự đi xuống mà trào lưu chủ nghĩa Mác đương đại đang gặp phải; làm thế nào để giải thích một cách khoa học về vận mệnh, tương lai và con đường phát triển của chủ nghĩa xã hội khoa học; cần phải nhìn nhận như thế nào về sự phát triển của khoa học và kỹ thuật thế giới - cái đang làm biến đổi sâu sắc nhiều lĩnh vực của đời sống xã hội loài người; về phương diện khoa học, cần phải làm rõ các giá trị đương đại của hệ thống lý luận chủ nghĩa Mác; cần phải nhìn nhận như thế nào về kinh nghiệm thành công và chưa thành công của thực tiễn chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc trên cơ sở giải thích một cách khoa học quy luật xây dựng chủ nghĩa xã hội, quy luật về Đảng cầm quyền và quy luật phát triển của xã hội loài người, v.v.. Để giải quyết những vấn đề này, việc vận dụng lập trường, quan điểm và phương pháp của chủ nghĩa Mác để nghiên cứu tình

hình mới, giải quyết những vấn đề mới và đưa ra những kết luận mới – đó là sứ mệnh khoa học của các học giả chủ nghĩa Mác Trung Quốc đương đại. Khoa học xã hội Trung Quốc cần phải lấy chủ nghĩa Mác làm chỉ đạo để làm phong phú thêm các khoa học xã hội mang tính mácxít.

Chủ nghĩa Mác là một học thuyết mở, không ngừng phát triển, chứ không phải là một hệ thống giáo điều, khép kín. Với tư cách một học thuyết lý luận để cải tạo thế giới, chủ nghĩa Mác chỉ có trong thực tiễn cụ thể mới thể hiện được giá trị vận dụng của nó. Do vậy, các học giả chủ nghĩa Mác đương đại cần phải thích ứng với sự phát triển của tình hình trong và ngoài nước, cũng như những đòi hỏi của thực tiễn, cần phải nghiên cứu sâu hơn những vấn đề trọng đại mà công cuộc cải cách mở cửa và xây dựng hiện đại hóa đặt ra, không ngừng thúc đẩy các thành quả mang tính ứng dụng và tính chính sách phù hợp với yêu cầu cũng như giá trị nội tại của chủ nghĩa Mác và chủ nghĩa xã hội mang màu sắc Trung Quốc, phục vụ tốt hơn nữa nhiệm vụ lịch sử là xây dựng toàn diện xã hội hài hòa, thúc đẩy nhanh hơn tiến trình hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Không chỉ thế, chúng ta còn cần phải nghiên cứu sâu hơn để làm sao quán triệt được quan điểm phát triển khoa học, kiên trì chế độ kinh tế cơ bản trong giai đoạn đầu của chủ nghĩa xã hội, tiến thêm một bước nhằm hoàn thiện thể chế và các chính sách của nền kinh tế thị trường xã hội chủ nghĩa; nghiên cứu sâu hơn nữa sự thống nhất hữu cơ giữa Đảng lãnh đạo, nhân dân làm chủ, nhà nước pháp quyền quản lý, tiến tới làm sâu sắc hơn việc cải cách thể chế chính trị, mở rộng phát triển thể chế và chính sách chính trị dân chủ xã hội chủ nghĩa mang đặc sắc Trung Quốc; nghiên cứu sâu hơn việc làm thế nào để kiên trì và củng cố địa vị chỉ đạo

của chủ nghĩa Mác trong lĩnh vực hình thái ý thức xã hội, nỗ lực xây dựng hệ thống giá trị hạt nhân của chủ nghĩa xã hội, củng cố những dòng dư luận tư tưởng lớn, thúc đẩy đổi mới văn hóa, nâng cao thể chế và chính sách sức mạnh mềm dẻo của văn hóa đất nước; đi sâu nghiên cứu việc làm thế nào để đẩy nhanh công cuộc xây dựng xã hội lấy cải thiện dân sinh làm trọng điểm, khiến cho toàn thể nhân dân chung hưởng những thể chế và chính sách là thành quả của sự cải cách phát triển; đi sâu nghiên cứu diễn biến của sự phát triển chính trị, kinh tế và văn hóa quốc tế, đặc biệt là cuộc khủng hoảng tài chính và kinh tế toàn cầu hiện nay, hoàn thiện thể chế và chính sách ứng phó với diễn biến của tình thế quốc tế; đi sâu nghiên cứu việc làm thế nào để giữ sợi chỉ đỏ là đem năng lực của Đảng cầm quyền nhằm xây dựng và xây dựng tiên tiến, thúc đẩy toàn diện thể chế và chính sách xây dựng Đảng. Kho tàng trí tuệ của Trung Quốc cần phải học được phương thức ứng dụng chủ nghĩa Mác. Trung Quốc cần nhiều kho tàng trí tuệ mang tính chất chủ nghĩa Mác hơn nữa.

Chủ nghĩa Mác là lý luận không ngừng được đại chúng hóa, chứ không phải thứ học thuật chỉ dành riêng cho bộ phận "tinh hoa". Với tư cách lý luận và hình thái ý thức xã hội phản ánh lợi ích căn bản của giai cấp công nhân và nhân dân lao động, chủ nghĩa Mác chỉ khi nào thực sự được quảng đại quần chúng nhân dân nắm vững thì mới có thể trở thành lực lượng vĩ đại để cải tạo thế giới. Các học giả chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc hiện nay cần tích cực tuyên truyền lý luận chủ nghĩa Mác, đặc biệt là hệ thống lý luận chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc, không ngừng tăng cường việc đại chúng hóa chủ nghĩa Mác. Cùng với đó, cần phải thật tập trung vào một loạt vấn

đề lý luận và thực tiễn trọng yếu, như thế nào là chủ nghĩa Mác, cần phải nhìn nhận chủ nghĩa Mác ra sao, thế nào là xã hội chủ nghĩa và làm sao để xây dựng xã hội chủ nghĩa, xây dựng Đảng như thế nào và xây dựng ra sao, thực hiện sự phát triển như thế nào và phát triển ra sao v.v.. Đó còn là những vấn đề, như cần phải tuyên truyền, giải thích vị trí lịch sử và ý nghĩa chỉ đạo của hệ thống lý luận chủ nghĩa xã hội như thế nào; cần phải kết hợp giữa trăm năm lịch sử của dân tộc Trung Hoa trong đấu tranh giành độc lập dân tộc với hành trình trăm năm thực hiện phục hưng dân tộc ra sao; cần phải tuyên truyền, giải thích ý nghĩa và giá trị lịch sử của việc nhân dân đã lựa chọn chủ nghĩa Mác, lựa chọn Đảng Cộng sản Trung Quốc, lựa chọn con đường xã hội chủ nghĩa như thế nào; cần phải dẫn dắt mọi người nhận thức một cách sâu sắc rằng, chỉ có xã hội chủ nghĩa mới có thể cứu Trung Quốc, chỉ có chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc mới có thể phát triển Trung Quốc và ý thức sâu sắc về việc Đảng Cộng sản Trung Quốc luôn là hạt nhân lãnh đạo kiên cường trong sự nghiệp phát triển của chúng ta; cần phải kết hợp lịch sử đấu tranh gian khổ với những thành tựu vĩ đại của con đường cải cách mở cửa do Đảng lãnh đạo; cần phải tuyên truyền, giải thích cải cách mở cửa đã phát triển Trung Quốc như thế nào, phát triển xã hội chủ nghĩa, phát triển chủ nghĩa Mác ra sao và dẫn dắt mọi người nhận thức sâu sắc rằng, cải cách mở cửa là lựa chọn then chốt quyết định vận mệnh của Trung Quốc đương đại; cần phải kết hợp việc giáo dục quần chúng nhân dân học tập, nắm vững chủ nghĩa Mác với việc chuyển hóa nó thành sức mạnh hành động, nghiên cứu và giải thích những bài học kinh nghiệm của việc đại chúng hóa chủ nghĩa Mác, không

ngừng thúc đẩy những thành quả lý luận mới trong nghiên cứu chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc đương đại hướng tới nhân dân, hướng tới nền móng. Quần chúng nhân dân cần nắm vững chủ nghĩa Mác, còn chủ nghĩa Mác thì cần phải được tuyên truyền và đại chúng hóa.

4. *Nỗ lực nâng cao tầm nhìn quốc tế trong nghiên cứu lý luận về chủ nghĩa Mác, ra sức xây dựng “tiếng nói Trung Quốc” trong nghiên cứu lý luận về chủ nghĩa Mác trên phạm vi toàn thế giới*

Cùng với những thành công to lớn của sự nghiệp cách mạng, xây dựng và cải cách mở cửa Trung Quốc, ảnh hưởng quốc tế của việc nghiên cứu lý luận về chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc cũng ngày càng mở rộng. 60 năm trở lại đây, các tác phẩm: *Tuyển tập Mao Trạch Đông, Văn tuyển Mao Trạch Đông, Văn tuyển quân sự Mao Trạch Đông, Tuyển tập Chu Ân Lai, Tuyển tập Lưu Thiệu Kỳ, Tuyển tập Chu Đức, Tuyển tập Đặng Tiểu Bình, Tuyển tập Trần Vân* bằng các thứ tiếng Anh, Pháp, Tây Ban Nha, Nhật Bản và bản tiếng Nga *Văn tập Mao Trạch Đông* cùng không ít các tác giả khác được xuất bản đã cho thế giới thấy những thành quả lý luận của việc Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác. Đồng thời, một loạt học giả nước ngoài, như Wilbur Schramm, Frederic Wakeman, Womack, Derrick, Nại Đắc, Y Đằng Thành, David Kotz, v.v. cũng đã lấy chủ đề nghiên cứu là sự kết hợp những nguyên lý cơ bản chủ nghĩa Mác với thực tiễn cụ thể ở Trung Quốc, lựa chọn hai phương pháp chủ yếu là chú giải văn bản và quan sát lý luận⁽³⁾, nghiên cứu lý luận và hiện thực của việc Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác trong các lĩnh vực kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội của chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc.

Tuy nhiên, một thời gian dài, trong

lĩnh vực nghiên cứu lý luận về chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc vẫn còn tồn tại tình trạng chia tách, tách rời giữa “Trung Quốc hóa chủ nghĩa Mác” với “quốc tế hóa chủ nghĩa Mác” ở Trung Quốc. Tương lai phát triển của việc nghiên cứu lý luận về chủ nghĩa Mác đòi hỏi chúng ta phải tăng cường sự giao lưu giữa “tiến vào” và “bước ra”, nỗ lực nâng cao tầm nhìn quốc tế trong nghiên cứu lý luận về chủ nghĩa Mác, dốc sức xây dựng “tiếng nói Trung Quốc” trong giới nghiên cứu lý luận về chủ nghĩa Mác trên thế giới. Các học giả chủ nghĩa Mác Trung Quốc cần phải hiểu thấu đáo, toàn diện lịch sử và hiện trạng của chủ nghĩa Mác ở nước ngoài, triển khai sự đối thoại học thuật đa phương, thực chất với các học giả chủ nghĩa Mác ngoài nước, đồng thời tích cực đem hệ thống lý luận khoa học xã hội và chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc giới thiệu đầy đủ với các nước trên thế giới, khiến nó trở thành một trong các trào lưu tư tưởng lý luận và khoa học có sức sống và sự ảnh hưởng lớn nhất trên thế giới, không ngừng tăng cường “tiếng nói quốc tế” và tầm ảnh hưởng quốc tế của việc nghiên cứu lý luận về chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc. □

Người dịch: ThS. TRẦN THỊ THÚY NGỌC

Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội

(3) Tác giả sử dụng cụm từ “thấu thị lý luận”, “Thấu thị” tức là nhìn xuyên qua tấm gương. “Thấu thị” là phương pháp hội họa thường dùng để vẽ các sự vật có hình khối 3 chiều, giống như một chiếc gương phản chiếu các sự vật trở thành 2 chiều và người họa sĩ vẽ lại hình ảnh 2 chiều đó nhưng vẫn phản ánh được sự vật ở không gian 3 chiều hiện thực. Nên “thấu thị lý luận” có thể hiểu là nhìn mọi sự vật qua “tấm gương” lý luận, người dịch tạm dịch là “quan sát lý luận” (quan sát bằng lăng kính lý luận).